

TT 2008-11-17

Första svenska AAA operationen? Första rupturen??

Ur jubileumsskriften "KIRURGISKA MINIATYRER" tillägnad Gustaf Petrén på hans 80-årsdag 11 augusti 1954 framgår att Lars G Hallén 12.3.1954 gjorde ett elektivt men mycket smärtsamt expanderande bukaortaaneurysm på en 48-årig kvinna "från ett lasarett i Mellan-Sverige". Man använde frystorkad homograft och lågtrycksnarkos (70 mmHg). Operationen tog nio timmar. Pat levde ett par veckor men gick sedan under i njur- och leversvikt. Obduktionen visade att kärlgraften hade läkt in bra och fungerade u.a.

Skriften redigerades av Helge Wulff, mitt exemplar är nr 107 av 200 tryckta. Aortagraften finns fotograferad på plats.

Fig. 3. Homologt transplanterad omfattande aortaförbättringen samt a. a. iliacae på plats efter fullbordade anastomoser.

Hallén disputerade sedermera på ett kärnkirurgiskt ämne och byggde så småningom upp ortopedin i Falun. Hans runa stod i Dalarnas Tidning 2004-04-22:

Lars G Hallén

Förre överläkaren, docent Lars G Hallén, Falun, avled den 5 april, 89 år gammal, efter en kort tids sjukdom. Närmast sörjande är hustrun Rut och tre söner med familjer.

Lars växte upp i Lindesberg och efter studentexamen i Örebro studerade han medicin i Uppsala. **Efter några underläkarår i Karlskoga och Örebro fortsatte han i Malmö och disputerade på ett kärlikirurgiskt arbete och fick en docentur i kirurgi.** På 1950-talet arbetade han som biträdande överläkare vid kirurgkliniken på Falu lasarett. Han vidareutbildade sig i ortopedi vid universitetssjukhuset i Umeå, varefter han återkom till Falu lasarett 1967 och startade lasarettets första ortopedklinik, vars chef han var fram till pensioneringen 1981. Han hann under karriären med flera utlandstjänstgöringar - i finska vinterkriget, i efterkrigstidens Etiopien, i Kongo under Kongokrisen och efter pensioneringen några år i Kenya.

Som nära medarbetare och vänner till Lars är det med tungt hjärta vi följt hans sista korta kamp med en svår cancersjukdom, men dessförinnan beundrat hans goda hälsa och fysik under hans långa liv. Han var en synnerligen aktiv friluftsmänniska och ägnade sig mycket åt golf, jakt, fiske och skid- och skridskoåkning och tills helt nyligen hörde avverkning och vedhantering för uppvärmningsbehovet till vardagsbestyren.

Jag lärde känna Lars när han 1967 kom till Falun för att starta ortopedkliniken, där jag fick förmånen att bli hans förste underläkare. Kliniken expanderade snabbt till som mest 104 vårdplatser i början av 1970-talet. Det var arbetsamma år. Ekonomiska bekymmer, som numera i hög grad präglar sjukvården, fanns knappast på agendan, utan det var bristen på personal och fr.a. läkare för att klara av den snabba utvecklingen inom ortopedin, som var det stora bekymret. Det var under dessa år metodiken med konstgjorda leder på allvar etablerades och utvecklades och där var Lars en av landets pionjärer. Färdigutbildade ortopedspecialister fanns knappast att rekrytera utan det gällde att ta sig an de nyutbildade läkarna och snabbt ge dem en specialistutbildning. Här gjorde Lars en enastående insats. Som ledare och mentor såg han alltid till att ge oss unga läkare stöd och uppmuntran i vår utbildning och operationsträning. På ett okonventionellt men systematiskt sätt gav han oss tidigt ökande ansvar att på egen hand operera och sköta våra patienter. Med sitt ödmjuka, vidsynta och humoristiska väsen skapade han en arbetsmiljö full av trivsamt och arbetsglädje trots stor arbetsbelastning.

Vi är många numera grånade ortopeder och ett stort antal övriga medarbetare, som med stor tacksamhet minns vår läromästare, chef och käre vän. Vi bevarar honom i ljusaste minne.

Kjell Rådegran per telefon 2008-11-17

Hur var det med Crafoords aneurysmoperation 1955?

KR har frågat Göran Hambræus och Pelle Olsson, de enda som är kvar i livet från Sabbatsbergstiden; de mindes ingenting. I sina papper hittade han dock en biografi över Crafoord, "La vie de CC" av författaren Roger Benichoux, med tryckår 1991. Enligt uppgift i boken sanktionerades biografiprojektet av CC vid en kongress i USA 1977. Maskinskriven översättning till svenska av en släkting förelåg också!

På sidan 146 kan man där läsa att De Bakey och Cooley efter en kongress i Köpenhamn 1955 beslutade sig för att besöka Crafoord i Stockholm. De inbjöds där att var med och operera ett bukaortaaneurysm. Gästerna tvättade sig och gick in i operationssalen. Crafoord tog god tid på sig för handtvätt, påklädning och justering av pannlampan. Denna ritual uppgavs ha tagit 35 minuter. När han kom in i salen hade de två gästoperatörerna genomfört ingreppet till tre fjärdedelar. De hade raskt sytt varsin anastomos, en den övre och den andre den nedre.

Var Halléns operation i Malmö både den första svenska AAA-operationen och den första "akuta"?

TT